

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Lectionarium Breuiarii. Vitae Sanctorum - Cod. Aug. perg. 84

[S.l.], [3. Drittel des 10.-11. Jh.]

Vita beati Winnibaldi confessoris atque abbatis

[urn:nbn:de:bsz:31-11817](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-11817)

RI CINEM VITAE

exordiumq. virtu-
 tum beati Uuinni
 baldi xpi confesso-
 ris atq. abbatis ordinare.
 & differere me libet. Felice
 lingua opace mentis igna-
 uia sit p̄pedita. tamen ali-
 qua de eius uite conuersa-
 uone intimando. p̄ migras
 paginarū tramites. pandere
 & explanare conamur. Et
 qui nup̄ aliqua p̄ ordinem
 glomerando de gestis vene-
 randi viri uullibaldi epi
 composuimus. nunc ad alias
 fr̄is sui gloriose uite colloq̄is
 p̄perando pedem inante pas-
 sim p̄tendendo gradiamur.
 Non audacia p̄prium confidens
 uirium. q̄d de istis tanti uiri
 uirtutū sublimitatib; disputare
 aliquid inciperē. sed q̄a xpo
 cooperante. & sermone confir-
 mante. p̄pensius differere vo-
 lum. Qualiter infamiae pueri
 tue. euolutis annorū currie

Amicorū & p̄p̄inorum celestis
 uisq. p̄p̄it. Et tam ille fire-
 nuuū & p̄p̄it. Et tam ille fire-
 etulibus inuentionem laudat.
 illecebrofisc. uirtutū p̄p̄it.
 tuis. magna uirtutū p̄p̄it.
 mentia. Ad celiorū uirtutū p̄p̄it.
 ritorū p̄p̄it. Et tam ille fire-
 perabas. Et tam ille fire-
 ritate. Et tam ille fire-
 illustitū bonū p̄p̄it. Et tam ille fire-
 pollendo. proficendo. Et tam ille fire-
 com uite p̄p̄it. Et tam ille fire-

Cumq. illustre ille celeberrimusq. xp̄icola. vnde p̄p̄it. Amicorū & p̄p̄inorum
 etate tā grande uis. facie
 coras. fide robustus. Ad
 adminiculo. fr̄isq. exortatio
 ne Amicorū & p̄p̄inorum
 suorū carnaliū affectū post
 ponens. p̄p̄it. Et tam ille fire-
 reditatis patriā cū nouerca
 fr̄m sororūq. suorū clientela
 contemnens. ignotas peregrini-
 nationis preda. p̄p̄it. Et tam ille fire-

tempus deficeret. & prius ge-
 lida aura horride hiemis in-
 gruenter egelauerunt. Ante
 qua Alma apti petri adire
 speculariq; meruerunt basilicā.
 Et tunc pgentes p uasta gallie
 rura & pspatiosa italie tel-
 lure usq; ad urbem que uo-
 catur luca. Et sicut alibi in alius
 scriptis asseruimus. Patre suum e-
 grotante. & iam semiuuuum optu-
 lerunt illuc. & sic predistinauit
 di puidencia uitā finiuit illic.
 & terra tumultatur. ibiq; requi-
 escit ad sem priscianū. Cumq;
 cēsum p campestria campium
 in cessa. p densa saltuum solitaria.
 p concaua uallium. p enormia col-
 lium cacumina. contra inmensa
 Alpium ardua. Atq; nebula niua
 ta rupium saxa desudantes scan-
 dere conabantur. Et ptinus pas-
 sebantes sup alpium iuga. usq;
 dū idonei ampla militum in-
 trare terminos. Nec longum
 postea qd illi cum comitatu con-
 tribulum ac collegum coctu

da...
 ter...
 tu...
 basili...
 remissioem...
 tentem...
 trocimo...
 obtinerent...
 Agilis. & adhuc...
 potente...
 os erat...
 gatis...
 di seruitio...
 Et sic sollester salu...
 entia adorsus e...
 ut ille sacre lectionis...
 fidue inherendo. sum...
 no se subdiderit exer...
 perni roris gra irrigat...
 lneo la tunc frugiferu florere
 cepit iustitiam. Et sic nos la pris
 in alius paginis voluminu pscripta
 pandimus. sic & nunc iterato rea-
 ptulamus. Magna correptus est
 ille corporis infirmitate. quia
 sicut illic fore solet egruis estans
 teporibus. qd magna febriu fatiga

is dignitate Inter om̄s habebatur
tribulum collegas. Et ambo parit̄
pendebant In prudente illius pecto
re. Amoris suauitas mansuetudo & Ze
lo rectitudinis robustus. Cumq;
transactis tēporum Interuallis. &
vii. Annorū curriculis. mens illius
heri Agilis In ardesceret. saxonicam
lterū pprie natiuitatis terrā visita
re. ob hoc p̄cipue. vt si illum De sua
genealogia. Ad sacra diuini serui
tutis militia exostari. atq; secum
ducere potuisset. Tunc namq; cito
secundū suę uoluntatis arbitria
ppriam hereditatis patriā visita
do Intrauit. Statū namq; cū gau
dio magno susceptus est Ab amicis.
Ipse aut̄ diligenter Incipiebat Al
loquendo & docendo fr̄s & sorores.
& alios de suo genere ppinquos
exostari & persuadere. vt In recto
tineris tramite ambulando. de
solida ueritatis uia pedem retra
hendo non deuiarent. Sed de laben
tis mundi huius limine Ad angustā
paradyssi postā. pastam & asperā
agonithetarū uiam scandere tē

is dignitate Inter om̄s habebatur
tribulum collegas. Et ambo parit̄
pendebant In prudente illius pecto
re. Amoris suauitas mansuetudo & Ze
lo rectitudinis robustus. Cumq;
transactis tēporum Interuallis. &
vii. Annorū curriculis. mens illius
heri Agilis In ardesceret. saxonicam
lterū pprie natiuitatis terrā visita
re. ob hoc p̄cipue. vt si illum De sua
genealogia. Ad sacra diuini serui
tutis militia exostari. atq; secum
ducere potuisset. Tunc namq; cito
secundū suę uoluntatis arbitria
ppriam hereditatis patriā visita
do Intrauit. Statū namq; cū gau
dio magno susceptus est Ab amicis.
Ipse aut̄ diligenter Incipiebat Al
loquendo & docendo fr̄s & sorores.
& alios de suo genere ppinquos
exostari & persuadere. vt In recto
tineris tramite ambulando. de
solida ueritatis uia pedem retra
hendo non deuiarent. Sed de laben
tis mundi huius limine Ad angustā
paradyssi postā. pastam & asperā
agonithetarū uiam scandere tē

Sic ergo ad mon
gendo ppinquos
meos ac domos p
m̄q; mentes multas
bas negotiorum car
ne Infirmos form
puer. Tunc lterā lice
lterā cū consilio Amcor
uorū subdidit fr̄e
lterā p̄ter s̄i p̄dri
rabit p̄fida. Post h
electus ille xpi t̄l
nec rome Ad s̄i p̄dri
uenit. & illic aliqu
aspedone temporum m
de curā speciosus gra
cui pudicā continent
uolter ducendo co
lterā spiritualis uite disc
tulari uite superna
m̄q; fides ille atq; feli
lterā s̄i p̄dri p̄clar
lterā s̄i p̄dri t̄lā equ
lterā illi orationi man
lterā s̄i p̄dri p̄ro se com
lterā s̄i p̄dri Inuagare cō
ne res reperiri possēt vt

50
lo magno susceptus fuerat honore.
magnisq; ab illo ditatus erat donq;
dignitatib; in illa regione. Inpos-
sitionib; atq; in aliis pecuniarū
opulentis. Nec longū postea qd
ille Almi di cultor. canonice
institutionis sacramta renovans.
multosq; potentiv; ac diutum.
sed & alios inferioris gradus iniuste
copulationis coniugio linctos. & nihil
omni fornicatione pollutos. variisq;
paganorū prestigis. quantum po-
tuit a pravitate morū phibuit.
Similiter nāq; & alios superioris
gradus diuitis. ac seculari digni-
tate platis potentib; nūquā adv-
lando cedebat ne uspiā oleum
peccatoris impingueret & caput ei.
Sed tanto quis inductus elatus.
magna nimis acie tumidus. tanto
austerior & rigidior n̄parendo.
sed severus zelando. iura rectitu-
dinis exercere non formidavit.
quia scriptū est. Qui potentis
gradu accipit. & veritate loqui
pavescit. grave crimen incurrit.
Omnib; equalit̄ potentib; & pau-

51
Tunc sacer di famulatus saluberrime
lone duce. In illa regione
notat nor d' filise p'pna habita-
tionis habebat locū. In
pore que ille uenemta manu
mentis conamine cotidie de-
dabat. ut illos quos sub sua po-
testate habebat. & sermonis
audire voluerunt & e-
terant ad meliora puel-
sed scdm euangeli voce vbi
ctum ē. Intrantes in domū salu-
tate eā. & si quide domū fuerit
digna. pax ur̄a erit sup eam.
Si aut n̄ fuerit. pax ur̄a ad uos
reuetetur. sic & ille in multis
terrariū locis pdicando introiit.
ut si quis in ea dignus fuisset & acci-
pere semente sermonis euangelici

ac
priorē
cellurē.
ceptus ē a scō
ad urbē que
veniebat. & ibi
plures erant secula
multo ma
vita
amore pro
studio in
illos. qui mul
dignobiles
inas. quos ille p̄ salu
p̄ diuinā eterni amo
nitionē. Aliis diuersa
dogmata & euangeli
ci nectaris melliflua pandebat
mysteria. Aliis q̄q; qui archa
na dī p̄ ingenuū minime p̄ cipe
re poterat. sic fragilib; & cirna
lib; lac. & leuora ciborū. id est
plana & cōmuniā uerba dicebat.
Quia scriptū est. P̄ qualitate mōx
diuersa debet esse exortatio do

ctorū. Quosdā ergo increpatio
dura. quosdā exortatio blanda
corrigit. & tam magna discretio
nis moderatio in illo existebat
cōtra delinquentes. ut rigorem
correctionis ore p̄ferret peccan
tib; sed p̄ pietatis cōpassionē clem
tiāq; custodiret in corde. omnib;
omnī factus ē. ut omnis lucerifacere
dō. In ille uir dī venerandus
atq; p̄fectus magnā abstinenti
& tolerantia cum innocua cog
dit cogitatione absconsa tenebat.
qua sic vivebatur ut lateret. et sic
in operatione cōpleuit cooptam.
ut nulli p̄t fore possit nisi soli
sup̄ni iudicis contemplationē.
Cui oculis omnia nuda & apta si
nota claruerat. Sed mente hu
milis & dō deuotus. numquā de bo
norū operū dignitate elatus. nec
iactantia excollebatur humana.
Nec laude l̄x̄batur labendo.
Nec reprehensione prauorū impul
sus aggrabatur inira. nisi quan
do p̄uiciosa p̄teruorū opera ex
ecrando emendare non potuit.

tunc Zelando. Irascendo. contra
puerſas peccatorū prauitates
exarſit. Et ſic dignus didaſcalus
Zelū rectitudinis gerebat Inco
de. ſic ſemp in facie peccatorib;
oſtendebat In opere. & ſemp In
una ſolidatus ſententia mentē
edomando. efficacit̄ p̄durauit;

De uino & ſcarū dapib; multa fa
ri n̄ eſt opus vobis enarrare. q̄a
niſi ſic ab infirmitate cogebatur
corporis. tā parū vim potū uti
ſolebat. ut iā pene non bibendo
ſed potius p̄bando. maiorē patie
bat̄ guſtando cōtinentiā. quā omni
no nihil recipere. Tandē quippe
mens ei magna ſollicitudinis cu
ra In corde eius uerſando cogita
re cepit. An ſp̄iā quidē locū men
ti ſue aptū Inueſtigare poſſit.
vbi ſatam euangelici ſermonis
plaboris ſui exercitiū vſq; ad
meſſe p̄ferre. manipuloſq; poſta
re. & In horreū cōgregare potuiſſet;
Tū ille de urbe magoncia prom
ptus ac paratus p̄ficuſci coepit. &
ideo potiffimū. quia vim vbeſtas

di
ſa & u
q̄d dr̄
ep̄m vull
diſputantes
tes. ut uoti ſu
Atq; implere po
ſtremū p̄g
illū locū qu
Atq; illū p̄p
repererunt
ſcō ſuo cōfeſſi
monaſteriu
ſuū corp̄s ibi
Nec mora fuit p̄ hęc qd
tē ſue piētatis. merita
feſſoris clarere volebat. quaſ
uſq; tunc celata corā hominib;
ſed clara corā dō habebantur.
Statū nāq; egregius ille Almi
dī Agonitheta cū conſultu &
cōſilio ep̄i emebat agrū illum
qui nominat̄ heidenheim. In p̄
priā poſſeſſionē ſibi. & aliam

...m
...tapes.
... illis
... Ille nāq.
... piebat primi
... silu totū.
... di famulus.
... loco suo labo
... cedebat.
... Tribulos se
... absce
... q. ibi paucas ha
... edificando con
... Tunc ille vt potuit
... fabricavit & monasteri
... sic supra diximus
... humorib, monachicalem
... disciplinam
... quā lā olim in ipsa
... pubestate deuota
... instantia adoptando
... tandem
... suffragio cohostatus
... inchoauerat. & sic pferre ac p

ducere vsq, ad felice uitæ sine
exitū xpo cooperante decreuit.
& sic patrandō pficiebat. Demq,
dū belliger atq, beatus barilion
terrā sualaueldorū inhabitare
cepisset & plurima paganeæ pra
uitatis p̄stigia offendit. Nā mul
tos diabolica fraude deceptos
idolatriā colentes. Alios auspicia
obseruantes. Alios diuinationes
demonū sequentes. Alios incan
tationū friuola facientes. Alios
meromantia c̄scientiā polluen
tes. sed & alia multa que nunc
plongū est enumerare. que po
pularie & publice p̄nciose obmir
gabatur. P̄nefas & nihil omniū Ali
os qui iniuste copulationis c̄ui
gio c̄iuncti c̄tra legē dñi vitia
liter viuēbant. polluti fornica
li spurcitia. N̄nulli etiā qui cū
suis p̄p̄ris p̄p̄inguis & cognatis.
& cū p̄pria fr̄is uxore in c̄iugi
ū nupti fuerant. Insuper etiā qd
his p̄cis erat qd̄ multi qui sa
cerdotali ordinatione p̄brū
& sacro altari deseruire debu

... hominē d
... quā diu
... subtra
... Alios quo
... c̄iuncti
... p̄nciose
... c̄tra d
... desep
... magna lab
... c̄tra
... diuoli
... habebat
... discip
... quā
... quā
... m
... c̄tra
... illi ter
... d̄ca
... t̄tra
... m
... mal
... adu
... sed
... n̄de
... p
... long

erant. Inmunditie & fornicati
oni magis quā diuine seruitu
tis sollempnitatis subditi & refrena
ti fuerant. Alios quoque laicorum
& clericorum ecubinas iniuste co
pulationis societas contaminatos.
Istis omnibus ipse contra dicendo eosque
inreperando diseparauit ab in
imice. & eum magna laboris instan
tia die noctuque cefando contra
Indefessos diaboli cooperatores
conflictum habebat. Et licet lu
gubre. tam discidium & diuotiu
um illos faciebat qui iniuste co
pulationem. Alii autem qui ista sa
cilegia sectabantur magna
dementationis causa contra illum
fremendo insidias illi tendebat.
Sepe namque ad occidendum. & sepe
ad comburendum. totiesque per ma
leficia sua insidiabantur illi.
Sed vir dei nec minis malignorum
terrebat. nec falsis adulationi
bus mente mutabatur. sed semp
estans & fide robustus. non desinit dominum
docere plebe a paganica prauita
te cunctis. Sic namque longe lateque

52
per populos officium dogmata seru
uando. et per amorem ad populum
decedens. et in omni sua iustitia
ma omni voce prudentia ap
prehendit. et per omnia per seclum
rectitudinis. et in amore correptionis.
Arguendo erudiebat. sua
dendo sedauit. Astuta serpen
tis arripuit. qui contra. et in
sitane insidias sentos fidei ob
rica iustitie. lancea securo
gladio lenimorum diuotiu
tie. unusque utitur. et in
mille nocentis diaboli. et in
noctuque cefando. et in
Simplicitate que colube sic tra
ebatur. ut ille qui prius celo
rigoris ardebat. per clemens
lentem relaxando mitialiter
demulcebat. secundum scripturam
que dicit. secundum qualitate audi
entium formari debet sermo do
ctoris. Sic namque faciendo & mul
tis compassione fuit proximus.
& in necessitate patris. & per blandum
sue pietatis affectum ad rectam
uam ueritatis dirigendo ducebat

quia scriptum est. Nō diligenter
audiat qui nō diligitur. Et
certū. Diligenter audit qui
diligitur. Cūq. venerandus
xpi vernacula de Anolnan
m virtutib. pfaciendo. ppe
tando pede in ante ad superi
ora graduū celsus celsiusq.
cendens. stat. illustre ille
dignitatis populi pedagogus
sacerdotis. apium examen
tribuit potesta
tate. & nuditate
infirmatione. cū diuinis
sue secularib. vite alimentis
victum Alendo pascebat. Et sub
magna industria doctrinarū.
Alloquendo exhortando cater
utim ad aluearia cgregavit
vite eterne. & n̄ sicut mercen
naris. sed sic pastor pfectus acris
luporū morsib. circueundo ob
stabat. & intra ouiles xpi
gregis causas cūocando atq. eru
diendo introducebat. O ineffa
bilis p̄d̄as c̄ditoris. qui sup
longa locorū stadia. sup gelidos

Aquarū latices de occidentali
occasus plaga ad orientalem
ostū solis. suo gregi gubernato
rem. suoq. populo pastore p̄
distinauit. qui populū sibi com
missū sub peritia pastoralis cu
re paulatī vt preuius p̄cerū
pat̄ ad nemorosa uitae eterne
arua p̄eundo p̄ducebat. Deniq.
p̄ h̄ec cū sacer ille atq. p̄fectus
d̄i famulus magisteriali digni
tati indoli subditis. sed etiam
Aliis quos euicino cognatos aut
domesticos habebat p̄e esset.
& omnib. sic supra diximus sacra
paginarū pabula pandens. Ita
ut raro aut nūquā modulatio
diuine laudis in ipso cessasset. quin
cū aut in psalmis. aut in lectio
nibus aut in doctrinarū studiis
differendo. siue manducando.
siue bibendo. siue aliud agendo.
sēp sacra oracula in suo pectore
p̄manenta claruerunt. Et sic
clara cel̄ regna p̄asta & celeser
rima celestis uitae calle omnib. ape
riendo patefecit. Post h̄ec itaq.

transactis aliquot temporibus &
Annorum curriculis. cum veneran-
dus ille atque beatus vir vinnibal-
dus magna arreptus esset corpo-
ris infirmitate & egritudo cor-
poris magis magisque membra
inualesceret. non solum tunc sed etiam
olim a primo iuuentutis flore. per
multa Annorum curricula valde
contractos atque retentos habebat
corporis artus. Et iam tunc tribus
Annorum intervallis ante quam de
mundo pergeret. tam infirmus tamque
inbecillus exstitit ut nequaquam
alio pergere potuisset nisi iuxta
proximas villulas que iuxta erant
sitae & una vice pergeret in franciam
ad megingoium. & cum venisset ad
fuldam ubi sanctus bonifacius requiescit.
statim commovebat illum infirmitas eius.
& ibi iacebat in infirmitate tres
ebdomadas ita ut etiam obitus sui
die imminere estimaret. Post tres
autem ebdomadas cum aluit de infir-
mitate & inde pergerat. venitque
ad villam quandam ibique mansit
vnam ebdomadam. quia adhuc non

poterat inde perire. quod eum
vno die ad fuldam perduxit. **U**t
autem inde periret. venit ad vi-
lam que vocatur vinteburgh.
& ibi alloquebatur eum megingo-
ium. mansitque cum eo tres dies. de-
inde remeavit ad propria. Tunc
namque sanctus vir. cupiebat ire ad
nasterium sancti benedicti ut ibi
vite sue expectaret. **A**l-
tium nuntios ad ipsam villam
ad omnem congregationem
militum adoras ut illi
prestare cum eis vitam
perducere. Illi vero cum
magna laetitate permittentes
se annuere petitioni eius. & in
humilitate postulaverunt eum ut illic
dignaretur venire. Tunc vene-
randus vir studiosè paravit se
ut illuc transiret. Cumque ista
in corde suo cogitaret. Misit &
vocavit fratrem suum sed & alios
sapientes viros qui illi in fami-
liaritate & indiuino amore
confidens fuerat. & exposuit illis
occultas cogitationes cordis

54
uitae discipline quem ostendi
mus et docuimus uos. et dō pmi
sistis in omnib. seruare pperate.
Regularis uitae constitutionem
et oboedientiae uinculum quē
mihī pmisistis. et ego uos ligatos
habebā. illo uos absoluo. & recte
institutionis formā qua uos dō
subdidistis. illo uos non absoluo.
nec meum est uobis laxare. Sed
omnimodo p uobis uires suffi
ciant. dō reddite. Omnium uerbo
rum et factum quas in mea oboedi
entia aut neglexistis aut obliuio
ne tradidistis. indulgentiā me
accipite. Et quicquid uobis p me
contrarium accidisset. in uerbo aut
in facto. aut in aliqua causa remis
sionē nobis omnium tribu ite. Et
dō comendatos in pace redimini.
et mihī p̄dīstinatū iter ad per
gendum de hoc seculo. Cum licen
tia et conciliatione concedite.
quia nunc est p̄pe etiā imminet
dies exitus mei. Quod anima mea
de ergastulo corporis ad remu
nerationē multarū et laborū re
que p̄ pia patris p̄sīdia sicut

ipse mihī concedere digne
debet p̄mitti. Et sic salubris
& sobrius uerbo. salū in omni
triste & luctu uicium fr̄ mult
tudine in pace compellat. Et
sursum eleuatis in eadē
ad superiora intuentis dicit
manus tuas dñe comendat p̄
meum. Et sic sedens
lo sēm exalabat ip̄m
tollemes eū. leniuerunt. p̄
uerum adfectum. Et totum
etē cum p̄sīdia. Et p̄m̄
ticis dñm laudabant. Et dū
nis munerū oblationibus
demundo transit. Et comitabant.
& dñō comendabant. Et mane
facto ponebant illū in sarcofago
nouo & sepelierunt eū in ecclesia.
Illa sarcofago in qua posuerunt
illū. Multos annos ante quam
demundo migrauerat fuerat ex
cisa. et sic stetit intus et exspecta
uerat die exitus sui. Ille uir uene
randus xpi confessor die obitus
sui ante quā demundo p̄geret.
ille ipse p̄seuit. et p̄dixit in
moribus. Et quomodo illum

Nimi.

55

Sacerdotale in summo dicitur
ad hoc omni die in ecclesia acce
dit unum de illis in antoniale
diebus in diebus sub hinc post
refectum. X. in die. Et tunc erat
illud in motu et tunc et fuit abbas
et regem parnos.

Congregatioque conscripta et ex bre
uitate. In archiuita beati v. in
diebus. In confessoris qd a foro
et ab aliis venerandis
quosdam p. familiaritatem
et amicitia comanent fuerant.
In diebus ab eis qui in discipulatu
illo ministerio subditi fuerant
relatione didicerant. Istas quas
nunc capitulemus atq. disputa
remus oculis nris vidimus. et alia
in nris temporib. facta reperim
mirabilia. Que magna di. dispen
satione facta dñs p. sua grām et
merita xpi confessoris compa
tuere hominib. q. p. parare digna
tus est. Post quā ille sc̄m corpus
eius. vii. diebus in terra tumatus ha
bebatur cottidie discipulus sc̄i p̄br
que ipse erudiendo docebat atq.
inbutum in presbiteratu consecra

re fecit gradu. Ille & alius p̄br cū
tota septimana illā cottidie p
ailis iures sufficiebant missarū
solemnia celebrando cantare non
desinebant. Cūq. una die val
de diluculo unus intrabit in eccliam
missā facere ianuā aperuit. Et ei
to ut intrauit tam magna et tam
miranda suauissimi odoris nectar
obuā illo quando aperuit ianuā
ueniebat. Et p. totā eccliam quasi
fumi uapor calidus consparge
batur. Qd cum ille repperiebat
statim exiit foras uidere aliquē
hominem qui cum eo testes ad sc̄tor
fuisset f. d. d. a causa. Tunc
ille p. grediens f. d. i. vidit ibi homi
nes stantes et indicauit illis. Et illi
intrauites non potuerant cognosce
re neq. flagitare nec ullus nisi ipse
solus. Sed et sepe accedebat in ipsa
ecclesia ubi corpus iacebat sc̄i con
fessoris xpi. quod lumen. qd intus
sine manibus hominis ardere coe
pit. Similiter et alio tempore eue
nerat quod una de sua parentela
sui auunculi filia que plusquam
duos annos magna dolore con

55
stricta tenebatur in dextera
manu et in brachio illo. et sic iā
ut paralytica et pene arida fi
ebat. Tunc ille pperans uenit
ad illum locum sepulture eius
nec longum fuit postea quā illic
ueniebat quod pristina ille re
stituta erat sanitas. Et sic in istis
primis appareat. quod postea
p ipsum dñs maiora ostendere
uolebat. Multaq. alia signoz.
p digia. quas nunc longum est
omā p ordinem intimare. Ibi
ostensa claruerunt. quas constat
quod dñs suae pietatis solacio.
affectuq. sui confessoris perficere
dignatus est. Cumq. eps nr
uili baldus. cum cuncta popu
lariae multitudinis copia. cū
iuniorū subditorū agminibus.
ecclesiam fabricare disposuit.
ubi sc̄s xpi confessor in corpo
re requiescebat. maiora quā
priora. Ut sic ille uir uirtu
tibus ueneratus mirabilibus.
magnificatus suffultus fulgebat. I
ta iam tunc in augusto almoq.
tonanti templo celeberrima

creuerunt. In istis m. l. l.
latione de. In istis m. l. l.
ruter et nelye. In istis m. l. l.
definitum domus loca. In istis m. l. l.
runt. Et tunc. In istis m. l. l.
mitus illi corpus. In istis m. l. l.
runt. lapides loca. In istis m. l. l.
menta cum funt. In istis m. l. l.
fabricauerunt. In istis m. l. l.
cooperante dño de. In istis m. l. l.
sc̄iq. confessoris sust. In istis m. l. l.
cimo illa gloria. In istis m. l. l.
hominum. sine. In istis m. l. l.
lo se ipsam. In istis m. l. l.
Et sic illi ad. In istis m. l. l.
dientes. nullum uiderunt. In istis m. l. l.
om̄s ut uiderunt. et audierunt. In istis m. l. l.
dabant gloriam dō. Similiter. In istis m. l. l.
illi fabricantes p̄ficiēbant usq.
dum fere trium annorum spatio
almum altissimo oratorium con
struendo constituerunt. Post
quam illud sublimatum. in alto
erectum sacro seculorum satore.
seu omnium saluatore sacrati
p̄so die post anni curriculo.
quo prius sc̄m xpi confessoris
corpus leuatum integritate

hinc unum...
die post...
ecclesiam...
omnium...
Post haec
re...
ad ipso monasterio
quod de illo
illius qui ibi ppe
situm est. uenit
sua molare gra
Cuiq; illa
monasterio alius
molans farina
monachorum illic ppe habitan
faciens expec
quando locum haberet.
Cum ille abiret. ille ambulabat
molabit. Postquam illa mo
laret esuriebat. Tulit de farina
domini sui et fecit sibi panem et
manducauit. Quod cum fecerit
timens tremere cepit qui modi
um domini sui dempsimpleni
nonerat. Et surauit de farina
monachorum & repleuit modi
um quod prius dempsit.
Post qua illa molauit duos
modium que unus facie

bat intra molam. Nihil exi
uit foras nisi paruum aliquid.
Cumq; illa sic molans magnū
temporis indutium. usq; dum
omne granum quod habuit mo
latum fuit et nihil uenit foras.
Tunc illa timida et tremefacta
gemere cepit qui nescit quid
euenerat. Et statim indicauit
molario quid acciderat. tunc
illi consiliantes inter se quid fecis
sent pno uultu in terram pstraue
runt se & orabant dnm scm q; xpi
confesorem Vunnebal dum. ut
sue bonitatis clementia illis adiu
uare dignetur. Et confitens post
ea peccatum quam gesserat oratio
nis effectum petitionumq; patrum
tam optinere meruerunt. Et
postea statim exiit farina secun
dam consuetudinem. Ideo non
est dubium. quod ille uir uene
randus pietate conditoris sui q;
scitatis potentia facinora que pri
us uiuendo ab hominauerat in
peruersis. Tunc coronatus in cae
lestibus uetauerat in uuis pra
ue ageribus.

Eniguitur transacto temporum in
ditio et annorum curriculo.

Cumq; iam dñs iustitiam suę pietatis
meritaq; sui confessoris claruere
pandereq; p curabat. Cum autem
geminata et triplicata sps sci gratia
pclarus atq; perspicuus auro lu
cis osti cum sole prumperet dies.

Conceptione iohanne baptismatis
et nihil ominis equi perante die
rum seu noctuum mensura. quod
equi noctuum uocatur. Quod denuo

in anno primum crescente die et
secundo decrecente die solet fieri.

Sed et sci vinnibaldi xpi confes
soris atq; abbatis integritatis osten
sio. quem per piam et uenerandam
omnipotentis predistinationem
clara et conpesta cunctis patula
pandebat. Cum autē predictus ille
inlustrandus atq; inelitus equino
ctui dies per utreos camporum pla
nitus oriendo inluxisset. Intrauit
ep̄s in ecclesiam cum diaconibus suis
vnoq; p̄bro. statimq; illi tegmen
tugurii sci uenerandiq; viri qđ
olim per xvi. annorum spatia ex
ceptis xiii. ebdomadibus intellur

coepit... foderunt
statim... uelabant
ere naves... uerum. In frustra...
nares uelabant. nec...
quae intus celata...
limo. confestim cum...
re ceperunt. ep̄s...
& illi duo...
alter sacerdos...
et alter clericus...
fessoris...
req; ceperunt...
tes ad intro uent...
illa repperient...
sam aperiebant. et nihil...
p̄speta. om̄aq; tuta inter...
ta conparuerunt. Tunc illi ex...
plo illū mouentes de sepulchro suis
manibus letantes et gaudentes
uoti campi. Leuiter de terra leuaue
runt toto corpore integrū omnib;
membris munitū. ita ut nec capil
lus de capite eius minuitur. Ille ep̄s
om̄a hec sustinendo foras mane
bat. Quia multū ambiguitate ti
midus. in cęsta futurorum fata

... tam longe inter
... tam
... nullis ho
... concederetur.
... tristitia tristi
... quia ille dñs
... lazarum quadri
... dum resurge
... ille nunc soli
... uirgine
... seruabat.
... tu putri
... terra
... et sine fine co
... Dunc illo elciato
... cum suo clero in ecclesiam.
... illius diei hora completa
... testia. Ep̄s n̄r uir libal
... sacerdotale uestiebatur in
... dumento. ut sacra missarum sol
... lemnia fidelis. firtimum falan
... gis canendo celebraret. nec longū
... fuit. celebratis missarum solempni
... tatibus. Illum posticum qui fabri
... catus atq. paratus in orientale te
... nebatur plaga. Illum dedicando
... almus orationum exercitationib.

xpo commendando sem dno con
secrauit templum. Non omnis illa
ecclesia adhuc edita subtiliter in
sublime erigebatur. sed unus post
cus in orientale plaga preppero po
nebatur. Ut illic almus altissimi
anthletus condirectus in crypto.
Postea ep̄s et cuncta cum illo sacra
pium senatus. et nihil ominus alu
ciuum cunctos. intrantes tumultua
bant. et uisione letabant. Quod sem
xpi confessorem uisibiliter coram
populo publice platum p̄spicere.
meruerunt. intrauerunt suppliciter
et sem subsidia rogabant suoq. sena
tis suffragios uos commendauerunt
animas. Ecce omnibus patens & nul
lo erat latitatus. Sed omnibus ad uiden
dum seu ad palpandum paratus.
Corpore integro crine firmato. eum
nunc orate intertessore atq. patro
num. Quem olim habuistis doctore
atq. dispensatorem. Intellegite et al
mum honorate. uirgine baldum.
sem et cum do ueneratum. Tunc ille
uenerandus atq. populi pius specula
tor intrauit et sem salutauit. Signu
atq. pacis p̄prio porrigebat fratre.

Osculando et gratulando dñm glorifi-
cando osculabat fr̄em ipse ep̄s et soror
eius. quę post obitum beati uiri mona-
sterium seruando habebat. Sed et alie
amice eius atq; iuniores quos ille
erudiendo cebat. Om̄s illum oscu-
labant obantesq; compellabant.
Tunc illi extollentes leuauerunt illū
corpus et posuerunt eū noua
et postabant ad monumentum nouo.
Cumq; sursum leuatus fuerat in excel-
so. p̄br̄i atq; diaconi seu monachi.
tumultuantes circa tumbam. Et
qui non poterat ad eum contingere
conabatur ut saltim unam manu ad
eū porrigendo pueniret. Cumq; illi
psallentes celestia modulantes posta-
bant eū ad sepulchru. Omnis plebs
comitantes c̄riele habant. qui con-
sonantis canentium uocib; qui iocun-
dis iuuenum iubilationib; qui suauis
sc̄orum sempiternis modulationib;
Carrule concinnando crepitabant.
E ligantes dargentē clamabant.
multis uocibus quasi uno ore psallen-
tes glorificabant dñm. Tunc omnis
plebs cum magno honore ambulan-
tes postabant sc̄m Vurnnebal dum

7
Cumq; missi
lemnia celebr
uenerabiliter
gratias agebat
nibaldo et
ne erant
gebant
ma
fere hora q
sc̄s ad sepul
ueniebat illic
tota arida
ueniebat et sedebat
sc̄i confesores xpi. Subno
saucia eius membra crepitare
coeperunt et reuixere. et sic pau-
latim gelida atq; seminaca eius
astos calebant. atq; morbo fun-
ditus exclusa. statim pristina
restituta erat illa sanctas. Et
sic illa salua facta in illo loco
reuixis astubus et sauo corpore
sacrum uelamen assumpsit.
Alio quoq; tempore euenit quod

foras qui intus postabantur. Sed et
alii multi qui uariis corporum in
firmitatibus conprimati. Sem que
suerunt corpus et loce tunc pristina
restituti fuerant salute & deinceps
diuinis redundabant donorum
remedus et letantes laudabant late
tonantem. Qui sem uirnebal
dum sibi confesorem consecrauit.
Miraculis monstrant uisitatibus
beant. ideo gaudet nunc sca ec
clesia. Mater miranda talem ad
eptans adoptiuum natum. que
noua constructa nouo honorata
est patrono. Laetare nuntii eps om
nesq; tua populatio tecum. qui
talem meruerunt pmittere inter
cessorem. En nunc uos diuini uer
bis interpretes sacrisq; ductores.
Sem sectate mente et moribus ex
empla imitate. Qui sacerdotale
insule prudens ac pius simplex
ac sobrius. uersatilis xpi athletus
magno rege militans nunc donati
uum accepturus est. En uos athle
tas xpi cestantes dimicete. Anhe
lantes pperate trophoeum sudate
ut donatiuum cum uirnebaldo

quibus
mob.
actis.
terio
mestus
suffragia sci
iderabat. Licen
ductores
ille ingre
dnm dep
forem. Ope
nexus. Con
orantem
Et
erat
di
dema
cadebant. Et sic ille so
geminis manibus sco crucis
signo suum signabat faciem. &
dum ille letus & hilaris dn̄m
laudabat et gaudens p̄gebat
qui tristis ueniebat. Sed et alii
multi qui ex primo eue primor
dio contracti atq; curuati mor
boq; lassati illic postabantur
Statim erecti ad statumq; firmati
suis plantis pregradiebantur

accipere mereatis. Iste dudum erat
externus atq; ignotus. et nunc est
civis in caelestibus. iste pridem iam
peregrinus. et nunc est. cum sanctis ce-
licolis. cuius membra in terra te-
net tumba. spiritus ethereas in aethera e-
uectus abiit. Aurea prima eterne
uite sine fine proficiens. letus ille
nunc longa pœna sine fine gau-
det in gl'ia. Ista qui legat intellegat
et non ambiguit consideret et
credet. qui sarcofago solida et in
integra stat in ecclesia que iam
olim ante quã de seculo migraret
facta fuerat. Et nunc deo gratias
ago cuius nempe imperio nutata
fundantur tota ethera terre-
stria. equorea. infernalialia.ambu-
lantes. uolantes. natantes. reptan-
tes. rite que laudant late falan-
ges clara cuius miracula cotti-
die cunctis coruscant in cosmo.
cuius est honor et potestas et impe-
rium. in secula seculorũ. amen.

INCIPIT PROLOGVS.

Unde et nunc est. cum sanctis ce-
licolis. cuius membra in terra te-
net tumba. spiritus ethereas in aethera e-
uectus abiit. Aurea prima eterne
uite sine fine proficiens. letus ille
nunc longa pœna sine fine gau-
det in gl'ia. Ista qui legat intellegat
et non ambiguit consideret et
credet. qui sarcofago solida et in
integra stat in ecclesia que iam
olim ante quã de seculo migraret
facta fuerat. Et nunc deo gratias
ago cuius nempe imperio nutata
fundantur tota ethera terre-
stria. equorea. infernalialia.ambu-
lantes. uolantes. natantes. reptan-
tes. rite que laudant late falan-
ges clara cuius miracula cotti-
die cunctis coruscant in cosmo.
cuius est honor et potestas et impe-
rium. in secula seculorũ. amen.

Quos pastoralis
pius pœteru pe-
prbos alios
ganter dia-
militie mon-
pulari h. d. g.
studiosus
melior. per
patu. et. d.
utegregius
nus sua industria
diligenter quodã modo ut
pprios mulcendo fouendo. pœter
solebat. Istitis omnib. istie sub sacre
legis moderamine manentibus.
Ego indigna saxonica degente
istie uementiũ nouissima et n̄
solũ annis sed etia morib. et de il-
lorũ cõparatione contribulũ
meorũ quasi omuncula. Ego q̄
dem uobis religiosis ac catholicis
uiris celestis bibliothecę ministris
obutilitate memorię pauca per